Вступ до ОСІЇ

Осія звертався до Північного царства Ізраїлю і був сучасником Ісаї та Міхея, які пророкували в Південному царстві Юди. Осія розпочав своє п'ятдесятирічне пророче служіння (2 Царів 14:23 і далі) за царювання Єробоама II (782–753 роки до н.е.). На той час люди насолоджувалися матеріальним процвітанням, але перебували у стані духовного занепаду. На обрії вже виднівся ассирійський полон. У 732 році до н.е. Ассирія захопить Дамаск, а в 722 році до н.е. під її натиском впаде і Північне царство Ізраїлю разом із його столицею Самарією, а населення буде виведено в ассирійський полон. На прикладі власного шлюбу Осії Бог показав перипетії відносин між Ним і Його народом. Амос уже попереджав народ про майбутню катастрофу, і тепер Осія продовжив це попередження.

Зміст

1 – 3 Шлюб Осії з Ґомерою

4 – 14 Шлюб Бога з Ізраїлем

Суд над Ізраїлем за його гріхи (4 – 10); любов Бога до Ізраїля і Його готовність відновити його (11 – 14)

Головна тема

Бог знову і знову проявляє незмінну любов до Свого народу, незважаючи на його постійну невірність. Як Ґомера була невірною дружиною для Осії, так і Ізраїль не зміг проявити любов до Бога. Їхні гріхи включали клятвопорушення, брехню, вбивства, крадіжки, перелюб, пияцтво, розпусту, ідолопоклонство та грабіж (4:2, 11–13; 6:9; 7:1, 5; 10:4; 13:2). Така зрадницька поведінка призводить до суду. Але Божа любов, прощення і примирення завжди доступні тим, хто покається.

КІНЦЕВІ ПРИМІТКИ 5

ОСІЯ

[1:4] Близько 841 року до н.е. командувач ізраїльського війська Єгу, син Йосафата, був помазаний на царя Північного царства і отримав від Господа наказ: «Ти вигубиш дім Ахаба» та «поневоленого, і того, хто залишився в Ізраїлі!» (2 Царів 9:6–10). Отримавши цей наказ через одного із «синів-пророків», Єгу почав винищувати родину Ахаба. Спочатку він убив сина Ахаба, Йорама (відомого також як Єгорам), який правив Ізраїлем на той час, коли Єгу був помазаний на царя. Потім він убив Ахазію (царя Юди й онука Єзабелі, 9:27–29) і сорок двох його братів (10:12–14). Пізніше він убив (або наказав убити) Єзабель (матір Йорама та колишню дружину померлого Ахаба, 9:30–37), усіх 70 його синів, які жили в Самарії, та «хто залишився з *сім'ї* Ахаба в Самарії» (10:1–10, 17), а також «всіх, хто залишився з дому Ахаба в Ізреелі, всіх його вельмож, його знайомих і його священиків» (10:11). Потім Єгу зібрав «усіх пророків Баала, усіх його рабів і всіх його священиків», замкнув їх у храмі та наказав їх знищити (10:18–27).

Після того як Єгу виконав наказ знищити всіх чоловіків із дому Ахаба, Господь сказав йому: «Тому що ти вчинив добро, щоб зробити те, що правильне в Моїх очах, і ти вчинив з домом Ахаба все, що в Моєму серці, то сини четвертого *покоління* сидітимуть у тебе на престолі Ізраїля» (10:30). Єгу вжив найрішучіших заходів для придушення ідолопоклонства в Ізраїлі, за що йому було гарантовано збереження його престолу та династії – до четвертого покоління. З наступних розділів 2 Царів ми дізнаємося, що Господь дотримав Свого слова (як завжди; див. Тита 1:2). Хоча сини Єгу й «чинили зло в очах Господа» за свого царювання, Господь дозволив їм правити до четвертого покоління, щоб виконати Свою обітницю Єгу.

Через кілька років після цих подій пророк Осія виголосив пророцтво, яке на думку багатьох скептиків суперечить тому, що написано в 2 Царів 9 – 10. Коли Ґомера, дружина Осії, народила сина, Господь сказав Осії: «Дай йому ім'я Ізреел, тому що ще трохи – і помщуся за кров Ізреела над домом Єгу, і зроблю кінець царству дому Ізраїля» (1:4). Ті, хто намагається дискредитувати цілісність Біблії, стверджують, що Осія тут **явно суперечить** натхненному автору 2 Царів, який написав, що Єгу виконав «усе», що було в серці Бога. Скептики заявляють, що автор 2 Царів хвалив Єгу за вчинену ним різанину в Ізреелі, а Осія суперечив йому, виголосивши, що Господь помститься за кровопролиття в Ізреелі та покладе край владі дому Єгу в Ізраїлі.

Що можна сказати про це «очевидне протиріччя»? Чи ці два уривки гармонують між собою, чи становлять справжню суперечність, яка має змусити всіх віруючих відкинути книгу, що була випробувана і перевірена століттями?

По-перше, ми не можемо бути цілком упевненими в тому, що текст Осії 1:4 стосується подій, описаних у 2 Царів 9 – 10. Попри те, що майже всі скептики та біблійні коментатори пов'язують ці два уривки, слід розуміти, що хоча 2 Царів 9 – 10 є єдиним місцем у Старому Заповіті, яке описує відповідні події, що відбулися в Ізреелі, це ще не означає, що Осія мав на увазі саме їх. При чесному дослідженні Божого Слова треба визнати, що Осія міг мати не увазі синів Єгу, які царювали після нього. Можливо, його сини вчинили серйозні злочини в Ізреелі, які не були записані в 2 Царів. Не можна бути певними, що Осія дійсно мав на увазі події, описані в 2 Царів 10. Проте, зробивши таке застереження, ці два уривки, ймовірно, все ж слід пов'язати, і тому протиріччя, яке вбачають скептики, заслуговує на належне пояснення: як Бог міг наказати Єгу знищити дім Ахаба, а потім через слова Осії засудити його (його дім) за те, що він це зробив?

Відповідь насправді доволі проста. Як зауважили Норман Гейслер і Томас Гау, «Бог похвалив Єгу за те, що він послухався Його, знищивши дім Ахаба, але засудив його за гріховні мотиви, які спонукали його вчинити це кровопролиття»[1]. Скептики люблять цитувати 2 Царів 10:30 на підтвердження своїх аргументів, але при цьому часто зручно ігнорують вірші 29 і 31, де сказано: «Тільки від гріхів Єробоама, сина Небата, який довів Ізраїль до гріха, не відступив від них Єгу, – *це* золоті телиці, що у Бет Елі й що у Дані… Та Єгу не остерігався, щоби ходити в законі Господа, Бога Ізраїля, усім своїм серцем, не відвернувся від гріхів Єробоама, який довів Ізраїль до гріха». Так, Єгу виконав Божий наказ «вигубити дім Ахаба» і повністю знищити його нащадків (2 Царів 9:7–8; 10:30), але він не дотримувався Божих заповідей у всіх своїх вчинках.

Тож, хоча Єгу і виконав Божий наказ (2 Царів 10:29–31), «він зробив це з мирським завзяттям, переслідуючи власні інтереси»[2]. Очевидно, що оскільки Єгу продовжував йти гріховним шляхом першого нечестивого царя Ізраїля, поклоняючись ідолам і не дотримуючись Божого закону, він знищив нащадків Ахаба явно не з відданості Господу.

Розгляд дій Єгу через призму мотивів, що стояли за ними, вирішує це передбачуване протиріччя. Невиконання Єгу Божих заповідей і його нездатність відійти від гріхів Єробоама свідчать про те, що він так само вперто не послухався б і інших Божих наказів, якщо вони суперечили його власним бажанням. Історія завоювань Єгу дає велику науку – ту саму, яку апостол Павло виклав у своєму навчанні про любов: мотиви мають значення (1 Коринтян 13:1–3)!

1:6 аБукв. *Без милості*

b Або: *Щоб Я зовсім не пробачив їх*

[1:7] Пророцтво, яке передбачало, що хоча ассирійці успішно вторгнуться в Ізраїль, вони не зможуть захопити Єрусалим. Це пророцтво здійснилося за унікальних обставин за часів ассирійського монарха Санхериба (Сінаххериба), як повідомляється у 2 Царів 19:35–36.

1:9 аБукв. *Не Мій народ*

2:1 а Євр. *ло-аммі* (порівняйте з 1:9).

2:3 а Євр. *Аммі* (порівняйте з 1:9, 2:1).

b Євр. *Рухама* (порівняйте з 1:6).

[2:13] Історичну точність Старого Заповіту неодноразово було беззаперечно підтверджено – на відміну від ненатхненних книг, які також заявляють про свою натхненність. Наприклад, згадки в Біблії про давніх ханаанських язичницьких божеств тисячі років тому були підтверджені археологічними дослідженнями, зокрема Баала та Ашери (Ашторет) (1 Царів 18:19; 2 Царів 23:4–7), Молоха (Мілкома) (1 Царів 11:5, 7, 33), Дагона (1 Самуїла 5:2–7), Кемоша (1 Царів 11:7, 33) та багатьох інших.

2:18 а Євр. *Іші*

2:24 аБукв. *Бог засіє*

2:25 аЄвр. *ло-рухама*

3:1 аБукв. *друг* або *чоловік*

[3:5] У розпал Божого суду, спричиненого жалюгідним моральним і духовним станом суспільства, це месіанське пророцтво прозвучало як провісник надії.

4:7 аЗа масоретським текстом, Септуагінтою та Вульгатою; в писарській традиції, сирійських перекладах і Таргумі – *Вони обернуть*.

bЗа масоретським текстом, Септуагінтою, сирійськими перекладами, Таргумом і Вульгатою; в писарській традиції – *Мою славу*.

4:14 а Порівняйте з Второзаконня 23:18

4:18 а Єврейський текст складний; у єврейській традиції – *Її правителі ганебно люблять: 'Дайте!'*

[6:6] Цей вірш цитує Ісус у Матвія 9:13 та 12:7, і деякі вважають, що це є проголошенням дозволу порушувати закон заради «зручності» чи «вищого блага». Але таке хибне тлумачення не визнає, що **всі** Божі закони є добрими й ніколи не мають свідомо ігноруватися (Второзаконня 6:24–25; 10:12–13; Римлян 7:12; 1 Івана 5:3). Також Божі закони ніколи не суперечать «духу закону» (див. Спеціальний розділ на стор. 2 коментарів до 2 Коринтян). Осія жодним чином не применшував значення жертвоприношень або всепалень, які вимагалися за законом Мойсея. Натомість він наголошував на не менш необхідних вимогах проявляти милосердя і мати правильне знання (пор. 1 Самуїла 15:22). Див. також коментарі до Матвія 12:1–8.

6:7 а Або: *як Адам*

7:6 а За масоретським текстом і Вульгатою; у сирійських перекладах і Таргумі – *їхній гнів*; в Септуагінті – *Єфрем*.

7:14 а За масоретським текстом і Таргумом; у Вульгаті – *думають про*; в Септуагінті – *різали себе за* (пор. 1 Царів 18:28).

b За Вульгатою; Септуагінта опускає *вони відступили від Мене*; в масоретському тексті, сирійських перекладах і Таргумі – *вони збунтувалися проти Мене*.

7:16 а Або *вгору*

8:1 аЄвр. *шофар*, баранячий ріг.

8:10 аАбо *почнуть умалятися*

bАбо *слова*.

[8:1 і далі] Натхненне пророцтво про вторгнення ассирійців. Старий Заповіт рясніє пророцтвами про майбутні події, що підтверджує його божественне походження, оскільки ми, перебуваючи по цей бік пророцтв, можемо знати про їх історичне сповнення.

8:14 аАбо *палаци*.

9:8 аТобто того, хто ловить птахів у пастку або сітку.

[9:11] Три фази людського життя в утробі у зворотному порядку. Аборт припиняє людське життя.

10:5 аБукв. *телят*.

10:9 аЗа багатьма єврейськими манускриптами, Септуагінтою і Вульгатою; в масоретському тексті – *безладдя*.

10:10 аАбо *в їхніх двох обителях*.

[11:1] Дивовижність цього месіанського пророцтва полягає у відсилці на вихід ізраїльтян з Єгипту за днів Мойсея – за понад 700 років до написання Книги Осії. Проте, записуючи це пророцтво під Божим натхненням, Осія мимоволі передбачив важливу подію з дитинства Христа. Як Бог покликав народ Ізраїлю (свого «первістка», Вихід 4:22) з Єгипту, визволивши його з-під утисків фараона приблизно в 1500 році до н.е., так само Бог вивів Дитя Христа з Єгипту, куди Його батьки були змушені втекти від тиранії Ірода, як це описано у Євангелії від Матвія (2:15).

11:2 аЗа масоретським текстом і Вульгатою; в Септуагінті – *Як Я закликав до них*; в Таргумі – *Я послав пророків до тисячі з них*.

bЗа масоретським текстом, Таргумом і Вульгатою; в Септуагінті – *від Мого лиця*.

11:3 аЗа деякими єврейськими манускриптами, Септуагінтою, сирійськими перекладами і Вульгатою.

12:4 аПорівняйте з Буття 32:28.

13:2 аАбо *ті, хто приносить людські жертви*.

13:9 аБукв. *це тебе знищило* або *він тебе знищив*;

bБукв. *у твоїй допомозі*.

14:1 аВ Септуагінті – *буде спотворена*

14:3 аЗа Септуагінтою; букв. *телят*.

КІНЦЕВІ ПРИМІТКИ

1. Norman Geisler and Thomas Howe (1992), *When Critics Ask: A Comprehensive Handbook on Bible Difficulties* (Wheaton, IL: Victor Books).
2. Gleason Archer (1982), *An Encyclopedia of Bible Difficulties* (Grand Rapids, MI: Zondervan).